

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken Februárius' 7-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Spanyol Amerika.

Minekutánna a' *Venezuelai* és *Uj-Grenadai* insurgensek' ügye (így szoll egy *Londoni Statisticus* újságíró) Amerikában a' véghetetlen kiterjedésű *Terra Fermi* vidékeken, a' helyett, hogy mint eleint az ő néhány tündérszerű megverettetések után várni lehetett volna, elveszve volna, inkább még feljebb emelkedni kezdett; 's minthogy ezen jövendőre nézve ily nagy következésű történeteknek folyamatját ezen messze lévő helyeknek esméretlen volta felettébb nagyon homályosítja: tehát nem gondóljuk, hogy egy Európai Olvasónak figyelmetességére méltó ne lennének egy barátunknak, a' ki mint kereskedő a' *Venezuelai* partokon sokáig tartózkodott 's az országot jól megismerte, itt következő egy pár szava:

„*Ferdinandus* Spanyol Királynak *Madridba* lett vissza menetele után történt, hogy *Generális Don Pabló Morilló* az 1815-dik esztendőben, Spanyol országból 10,000 emberekkel elevezvén, a' *Santa-Fei* Vice-Királyságnak (*Uj-Grenadának*), melly széles értelemben a' *Carthagenai*, a' *Santa Marthai*, a' *Rio-la-Hascha* vidéki, és a' *Panamai* minden tartományokat magában foglalja, az engedelmességre való visszatérítésére megjelent. A' *Santa Marthai* partra szállott ki; onnét *Carthagenát*, melly egy kőből épült szép város, és jó erős vár, hirtelen meglepte, az insurgenséget megverte, a' várat kemény ellentállás után megvette, és

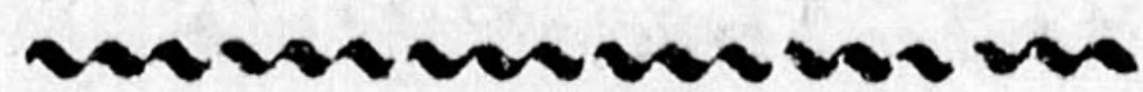
sok insurgens tiszteket, kik a' hosszas ostromoltatás alatt elebezvén és elgyengülvén az ő kezire kerültek vala, példaadás végett a' piatzon megöletett. Ennek szemlélése foganatos lett. A' félénk lakosok a' nevezett vidékeknek minden szegleteikről követeket küldöttek *Morillóhoz*, 's engedelmességre ajánlották magokat, ki is magát e'képpen *Carthagenánál*, vagy úgy szolván egész *Uj-Granadában*, megerősödvé lenni gondolván, azon gondolkodott, hogy már most a' *Venezuelai* Vice-Királysággal is hasonló módon bánnyon. Egy expedíziót rendelt ki oda, a' melly 3000 emberekből állott. Ezen sereget a' *Generális Morales'* vezérlésére bizta. Tsak az a' kérdés vala még hátra, hogy a' sereget miképpen küldhesse el oda. Azokon a' hajókon, mellyeken ő Európából Amerikába jött vala, mivelhogy ezek a' hosszú-útozás által nagyon össze rontsoltattak vala, fel nem ültethette, 's a' tenger' habjaira nem bízhatta. A' szárazon sem indithatta útnak egyenesen *Venezuela* felé, minthogy ez *Terra Fermának* a' Napkeleti, *Uj-Grenada* pedig annak Napnyugoti tartományait foglalja magában, 's a' kettőjük között véghetetlen kiterjedésű, kietlen bértzeg vannak, s' mellyek között még most is vad és esméretlen nemzetek laknak, *Guaira* nevezet alatt. Mit tselekedett tehát *Morilló*? Azt tselekedte, hogy a' tengert is elkerültette, 's a' szárazon se' küldötte a' kirendelt expedíziót. *Uj-Grenadába* ered egy nagy víz, melynek *Rio-Grande* a' neve. Észak.

felé foly. Santa Marta és Carthagena között szakad a' tengerbe. Ezen a' vizen indította útnak *Morillo* a' feljebb említett 3000 embereket a' *Morales*' vezérése alatt, de nem le a' tenger felé, hanem felfelé, oly rendeléssel, hogy mind addig nyomakodjanak felfelé, míg arra a' pontra érkeznek, a' hol a' nevezett víz az *Oronoko* nevű más nagy víztől nem messze folyik-el; a' hol kiszállván, folytassák szárazon az útjokat mind addig, míg az *Oronoko* partját elérik, 's ott ismét rakodjanak hajókra. Ez az *Oronoko* már nem Északra, hanem egyenesen Napkeletre folyik; a' melyre tehát *Morales* a' seregivel 's minden hadi készületeivel egyetemben felülván, a' Terra Firma Napkeleti partjához oly szépen 's tsendesen elvezett, hogy a' *Venezuelai* insurgensek, kik már ekkor *Caraccast* is birták, 's valami efféle meglepettetés felől álmodni sem tudtak, csak elhültek rajta, hogy *Morales* egy Royalista sereggel a' nyakokon van. Az insurgenség' megijedését a' Royalisták' marok seregének egymást nyomban-erő győzedelmei, követték. Ezen Vice-Királyságnak minden nevezetesebb városait hamarjában elfoglalták a' Royalisták. Erre a' sorsra jutott *Cumana*, *Porto - Cavallo*, *Barcellona*, *Caraccas*, és *Laguira*. Hanem azonközben látván az insurgensek, hogy melly maroknyi Royalista sereggel tartsa *Moralis* az ő véghetetlen kiterjedésű vidékeiket elfoglalva, fel kezdett nyilni a' szemek. *Bolívar* kiállott a' világ' theatromára; sereget gyűjtött: hanem *Morales* nem engedett elég időt néki; reá ütött, 's noha nagy vesztréssel, őtet is megverte. Ekkor keresett volt *Bolívar* magának *Hayti* szigetén a' *Port-au-Princei* kikötőhelyben menedeket, a' honnét még egyszer ismét megjelent vala a' *Venezuelai* insurgenség' segítségére, hanem ekkor is szerentsétlenül járt, minthogy egy nem okos proklamáció által magának a' nép' tehetősebb lakosai között, azért, hogy a' Szeretseneket fellázasztani iparkodott, sok ellensé-

get szerzett, 's ekképpen *Morales* által, ismét megverettetett, még pedig oly nagyon, hogy maga is alig futtatott-el életben. Most már *Macgregor* állott elő, a' ki előtt a' *Morales*' seregei mindenütt hátat adván, ő annyira vitte a' dolgot, hogy ha meg talál valóságosúlni az a' hír, hogy *Caraccast* is elfoglalta, így bátran el lehet mondani, hogy *Venezuelában* egészszen füstbe ment a' Királyi seregeknek ezen első expeditziója. —

„Ha ezeket a' környülállásokat meg-gondolja az ember, hogy *Santa-Fétől*, *Uj-Granadának* fő városától fogva, a' hol a' Vice-Király lakik, *Carthagenáig*, egy hónap alatt lehet menni, hogy innéttől fogva *Venezuelának* déli tsutsáig legalább is 400 mértföldeket lehet számlálni, hogy a' népesség csak az ezen véghetetlen kiterjedésű partokon 's itt is inkább csak a' városokban van, 's hogy arra, hogy Európából oda csak egy 10,000 emberekből álló expeditzió is megérkezhessek, melly sok idő kivántas-sék: könnyen képzelheti, hogy melly bajos legyen ott a' hadakozás.“

A' *Venezuelai* insurgens ármádánál kevés idő alatt négy rendbéli *Bülletinek* jöttek-ki. Az elsőben ezek mondatnak: Királyi Generális *Quero*, a' ki nagy számú ármádát vezérelt, megveretett; insurgens vezér *Monejas* megszállva tartja a' *Barcellonai* vidékeket; *Moreno*, *Caraccashoz* közelített. A' második *Bülletinben* a' mondatik, hogy az elsőben előadatott történetek, mind igazságok. A' harmadik a' Királyi seregnek a' *Pariai* öböl mellett, *Cumanának* *Yaguaraparo* nevű tartományában történt megverettetéseket írja-le, 's azon végződik, hogy az insurgensek *Caraccónak* vették útjokat, 's azt a' negyedik *Bülletin* szerént, minekutánna onnét magokat a' Király' seregei vissza vonták volna, el is foglalták. — Némelyek előtt tsudálatosnak tettezik, hogy *Macgregorrol*, ezen *Bülletin* nek közzül egygyikben siats semmi emlé-

kezet. Itt az insurgensek' Major - Generálisának neve Chipia. Ennek aláírása alatt jött-ki mind a' négy *Bulletin*. —

Egy Cedenó nevű insurgens Generális, Spanyol Guyana és a' Caraccasi vidékek között oly pontra helyezettte seregskéjét, hogy a' kettő között vizen szárazon minden közösülést ketté vágott.

A' Portugallus seregek *Montevideóba* lett bemenetele egész penna hadra adott alkalmatosságot az Anglus íróknak. A' *Londoni* újságokban valami Spanyol írónak okoskodása jött vala ki, melly a' *Rio - Janeirói* Udvar' tselekedetét nagyon oltsárlotta, 's egyebek közt ez a' tikkely is előfordult benne: — „A' Portugallus seregek bemenének a' *Montevideói* vidékekre: tehát mi is mennyünk-be Portugalliába, 's ki se' jöjünk onnét előbb, mintők a' mi földünk-ről.“

Ezen oltsárló Spanyol okoskodást egy Londonban lakó *Brasiliai* ember olvasván, nagyon felingerlődt általa 's így élesen írt a' *Timeshez*: —

„Uram! Bár melly nagyon kitiltatva legyenek is az Anglus áruportékák Spanyol országból: az Urak mindazáltal elég bőkezűséggel használják a' Spanyol szerzeményeket *Londonban*, melynek elég nyilvánvaló bizonysga az említett Spanyol okoskodás, mellyet Jan. 13-dikán előbb a' *Kurir*, 's utána más nap' a' többek is mind kiadának, még pedig külömbkülömb magyarázatokkal. Én úgy itélek, hogy az Anglus íróknak nem kellett volna a' magok itélettételekkel a' *Rio-Janeirói* Udvar ellen kikelni, addig, míg az a' nyilatkoztatás, mellyet ezen Udvar a' magaseregeinek *Montevideóba* lett beküldéséről kétségkívül kifog adni, *Londonba* meg nem érkezik. —

„A' Portugallus Király, ki akkor, mikor *Bonaparte* előtt az egész száraz Európa megnémült vala, neki annyira elleutállani mérészlett, hogy önnön thronusát felakdozta azért, hogy N. Britannianak tett igéreteit megtarthassa, valósággal megérdemlé, hogy,

ha az ő állandó betsületes magaviselete eránt valamelly gyanakodás fordulhatna elő, neki kedvezőleg inkább, mint az ő ellenére magvaráztassék. Nem lehetséges dolog az, hogy a' *Rio - Janeirói* Udvar a' maga birtokának nevelésére czélozzon: de ellenben jussa van arra, hogy önnön határait minden nyúghatatlankodások ellen bátorságossá tegye, annyival is inkább, hogy azon darab föld között, melly a' *La - Plátai* tartományok és *Brasilia* között esik, eleitől fogva villongás uralkodott a' Spanyolok és Portugallusok között. Nem vágyik a' *Rio - Janeirói* Udvar egyéb nevedezésre annál, mellyet neki már a' maga kikötőhelyeinek minden nemzetekre nézve való kinyitása, az *Inquisitzio*' székének eltörlése, a' vallásbéli türedelemnek kihirdetése, 's az idegen országbéli kézmíveseknek 's egyéb lakosoknak a' maga földjeire való édesgetése, szerettek. Mi kívántatik ezeknél egyéb egy oly országnak boldogítására, a' melynek csak népesedésre és nem szélesedésre van szüksége. Még egyszer mondom, hogy el kellett volna várni az uraknak, hogy a' *Brasiliai* Udvar a' maga czélzásait egy proklamátzió által kinyilatkoztassa, 's nem kellett volna affelől holmi tsonkabenna, értelmetlen proklamátzióknak olvasására, bal itéleteket tenni; külömben is kétségkívül azok a' nagy Hatalmasságok is, kikhez Spanyol ország mint közbenjárókhöz folyamodott, megfogják várni a' *Brasiliai* Udvar' nyilatkoztatását, előbb hogy sem ezen dolgról birói itéletet mondanának, a' melly az itélő birói tulajdonsággal telyességgel meg nem egygyezne. —

„Addig, míg a' dolgok' mivolta felől meghatározottabb módon beszélhetnénk, nem leszen szükségtelen a' következő környülállásokra, mint megtörtént dolgokra, a' lefolyt időkből megemlékeznünk. Az 1811-dik esztendőben, mikor *Montevideo* városa és vidékei még a' Spanyol koronához hűséggel viseltettek, a' *Buenos - Ayresi* insurgensek által megtámadtván,

a' *Montevideói* Kormányozó és a' *Kadixi* Országlószer nagy sürgetéssel kérték a' *Brasíliai* udvart, hogy küldjön segítséget *Montevideó*nak. A' *Portugallus* armádjának egy része ezen meghívattatáshozképpent *Montevideó*hoz előnyomult, 's ez ekkor kétségkívül vissza is tért volna minden *Buenos-Ayresi* tartományokat a' *Spanyol* korona alá, ha a' *Montevideói* Kormányozó, a' nélkül, hogy a' *Portugallus* seregeket a' maga czélzása felől tudósította volna (holott minden hadi munkálódások véle egygyütt határozottak vala meg), a' *Buenos-Ayresi* Juntával igen hebehurgya kötésre nem lépett 's annak meg nem ígérte volna, hogy, csak a' *Buenos-Ayresiek* szüntessék-meg az ellenségeskedést, öis reá fogja részéről venni. A' *Portugallus* armádját, hogy mennyen vissza *Brasília*ba. A' *Portugallus* Udvar, azal, hogy a' *Spanyol* vezérek eránta ily kevés figyelmetességgel viseltettek, semmit nem gondolván, valósággal vissza is hívatta haladék nélkül a' maga seregeit, 's már ekkor egy nyilvános bizonyágát mütatta annak, a' miről most sem kellene elfelejtkezni, t. i: hogy nem a' maga országának nevelésén iparkodott, hanem *Spanyol* országnak akart segítségére lenni. Mi lett pedig a' *Portugallus* seregek' visszatérésének a' következése? az, hogy az *insurgensek* néhány hónapok múlva ismét megjelentek *Montevideó* alatt 's azt el is foglalták. A' *Montevideói* Kormányozónak ezen tselekedete a' *Spanyol* Országlószernek arra az ehez igen hasonló magaviseletére emlékeztet bennünket, mellyet ő a' *Baseli* békeségkötés' alkalmatosságával kimütatott. A' *Madridi* Kabinét ekkor alkudozásba hotsátkozott 's békeséget is kötött a' *Frantzia* Respublikával, a' nélkül, hogy ebbe *Portugalliát* is belé foglalta volna, holott ennek csak a' miatt kellett hadat viselni a' *Frantziák* ellen, hogy *Spanyol* országot segítette. A' *Spanyolok* nem soká a' *Frantziákkal* való megbékélés után szövetségre léptek a' *Frantzia* Respublikával,

's ennek társaságában *Portugalliára* reá ütven, *Olivenszát* tölle elvették, 's azt a' több *Hatalmasságok*nak a' *Bétsi* Congressuson kinyilatkoztatott kívánságával sem gondolván legkissebbet is, még ma is vissza nem adták. —

„Hanem hogy *Montevideóra* vissza térjünk, az ólta, hogy a' *hazafiak* közt való hadakozás 's egyenetlenkedés a' szerentsélen *Montevideó*t pusztítani elkezdette volna, valami *Artigas* nevű ember, magát *Montevideó*nak, 's a' *La-Plata*' balpartja felől lévő egyéb részeinek urává tette, armádját gyűjtött, 's a' nélkül hogy vagy a' *Spanyol Király*', vagy a' *Buenos-Ayresi* Országlószer' fő hatalmát megesmerné, katonai országlást vitt-be oda. Adókat tsikor-fel, beütéseket teszen a' *Brasília*val határos tartományokra, ezekben proklamátziókat ad-ki, mellyek által a' *Szeretseneket* és az egyéb lakosokat lázzadásra ingerli; a' mellyek mindenek előtt tudva lévő környűllások, és hogy mitsoda *tirannusságot* gyakoroljon *Artigas* *Montevideóban*, elég nyilvánosan bizonyítja a' lakosoknak nagy számmal való kivándorlása, melly miatt a' város már félig megüresedett. Ily környűllások között, midőn a' *Portugallus Király* azt látja, hogy a' birtokai körül lévő tartományokat részszerént fejetlen uralkodás részszerént *hazafiak* közt való hadakozás pusztítja, mikor a' *Spanyol Udvar*' hatalmát ezen tartományokban senki meg nem esmeri: szemire hánnyák a' *Rio-Janeiroi* Udvarnak, hogy fegyveres erejét a' maga tulajdon országa' tsendességének és hékességének megoltalmaztatására fordítja, melly a' szomszéd tűz által fenyegettetik. Kivánhatja-e azt a' *Spanyol udvar*, melly az utóbb lefolyt hat esztendő alatt ezen tartományoknak a' maga hatalma' alá való visszatérítettetését még csak meg sem próbálhatta, hogy a' *Brasíliai* Udvar csak egy tsupa nével való uralkodónak jussát tekintvén, a' maga tulajdon bátorságát el-mellőzze? Van-e a' *Spanyol Királynak* jussa

azt kívánni, hogy mások azon insurgensek eránt tisztelettel viseltessenek, kik között csak árnyéka sins többé az ő hatalmának, 's a' kiket tehát ő telyességgel nem kénszeritheti arra, hogy szomszédaik eránt be-
tsülettel viseltessenek? Mit tehetett már a' Brasiliai Udvar egyebet, annál, hogy vagy Artigással (ha e' még lehetséges lett volna, 's a' mi a' Spanyol Udvar még inkább megbánthatta volna), alkudozásra lépjen, vagy pedig hogy ezta' nyúghatatlankodó embert, fegyveres erő által taszítsa-el a' maganyakárol? A' mi a' Portugallus vezérek által a' Montevideoi lakosokhoz intéztetett kétproklamátziókat illeti, a' *Le korét* már megtagadta a' Brasiliai Udvari újság a' maga Országlószeke proklamátziójának lenni; a' másikat pedig csak, nem hirdette-ki. A' *Montevideoi* tartományoknak ideig való elfogaltatását ha e' tsakugyan valóság talál lenni, nem kell úgy tekinteni, mint hódoltatást, mint Spanyol ország ellen való ellenséges tselekedetet, mivelhogy ezek néki még ma is ellenségei. Mi, a' mi Fejedelmünkről, ki a' maga ígéreteit soha meg nem szegte, semmi nem egyenes úton való járást fel nem tehetünk. Ezen Udvaroknak egymás eránt való költsönös nyilatkozatásaik nem soká meg fogják mutatni, hogy a' Madridi és Rio-Janeirói Udvaroknak javaik szorosán össze tsatoltatva vagnak egymással, és hogy a' Catholicus ő Királyi Felsege határozásai böltsebbek, mint az a' hadakozás-kiáltozás, mellyet a' Londoni újságok által kihirdetett okoskodás a' Madridi népnek szájába adott."

Nagy Britannia.

Londonban az a' törvénytevő szék, melyre a' Dec. 2-dikán történt lármázás 's különösen a' *Beckwith* böltjában elkövetett erőszakétel' részeseinek megítéltetése bizattatott vala, Jan. 20-dikán kimondotta öt személyekre az íteletet, a' kik ezek: *Caschman*, *Hooper*, *Gamble*, *Gunnel* és *Carpenter*. Az ítelet, mellyet három óráig tartott tanátskozás után kimondott a' Bi-

ró, e' volt: *Caschman* bünös; a' többek nem bünösök. A' Vádoló (*Fiscalis*) nagyon elbámult ezen ítelet tételen, kivált *Hooper* nézve, 's protestálván azt kívánta, hogy más esküttekből álló törvényszék' eleibe állittassanak a' bünösök. — Az öreg *Watson* nak megítéltetése Januarius' 21-dik napjára volt határoztatva.

A' puskapornak, saletromnak, fegyvernek, 's minden egyéb hadi készüléteknek az Afrikai, Napkeleti Indiai, 's az Amerikai szárazföldre való kivittetése, egy újabb rendelés által még hat hónapokig ismét megtiltatott, az Anglus 's az Egygyesült Siátusok' tartományait kivéven.

„A *Hampden* nevezet alatt esmeretes társaság, ekképpen szoll a' Ministeri Kurir, Januarius' 18-dikára gyűlést hirdetett, 's minden más gyülekezeteket, mellyek egy időtől fogva a' Parlamentum' reformáltatására nézve kérő leveleket határoztak, meghívott, hogy Követeiket gyűjtsék össze, a' végre, hogy 22-dikben Conventet formáljanak. A' Parlamentumnak reformáltatása a' közönséges kiáltozás: de nehezen lehet ez a' valóságos czélja ezeknek a' gyűléseknek. A' mi úgy nevezett újítóink minden bünbödésre alkalmasok, 's ennekfelette még azt is hiszik magokrol, hogy hazafiul 's hasznos dolgokon iparkodnak. Talam azt mondja valaki, hogy mi igen feketén festjük ezt a' dolgot. Ám lássa! hanem mi, ha megkérdetünk, hogy állapotunk veszedelmesebb-e most, mint az 1793-dik és 1794-dik esztendőekben volt? kételkedés nélkül azt feleljük, hogy veszedelmesebb most, mint akkor volt, etc.“ — A' Ministerekkel ellenkező irók elleben azon iparkodnak, hogy ezeknek a' mostani sok népgyűléseknek mesterkedéseiket minél kevesebbé félelmes szinbe öltöztethessék, azt vetvén szemekre az előbb nevezett iróknak, hogy most éppen oly nagy félelmet iparkodnak mutatni a' democratiáért, mint régebben a' közönséges Monarchiáért mutat-

nek, csak hogy valamely politikai czélt elérhessenek."

I r l a n d i a.

Dublinban ezer, többire mind előkelő emberek, Januárius' 13-dikán gyűlést tartván, meghatározták, hogy a' Parlamentumhoz kérő levelet intézzenek, 's ennek reformáltatását, 's a' Státus' költségeinek megkiméllését kérvén. Hasonló gyűlésnek tartatása hirdettetett *Glasgowban*. *Londonban* aláírások gyűjtették össze a' lakosok között, az eránt, hogy kérjék a' Polgármestert, hogy a' nép' nagy tanácsát 's a' polgárokat hívassa össze közönséges tanátskozáásra, hogy készítsenek egy új kérő levelet, melyben a' Parlamentum' reformáltatását, az árnád' kevesítettését, a' *Sine-Cura*-hivataloknak eltöröltetését, 's minden féle kimélléseknek behoztatását sürgessék.

Északi Amerika.

Abban az ítéletmoadásban, melly által, mint már röviden említettük, Hadnagy *Cunningham*, a' *Firebrand*' vezére, a' vád alól feoldoztatott, tulajdonképpen ezek a' nevezetes kifejezések fordultak elő a' Spanyolokra nézve: — „Azt sem mellőzheti-el az íélőszék, hogy meg ne jegyezze, hogy a' *Diana* és *Cassador* nevű Spanyol hadi hajóknak a' *Firebrandra* való útése, az Amerikai Egygyesült Státusok' zászlójának, nem ingerlés által okoztatott, példánélkül való megbántatása volt.

Betsben nagy exekuzió vala tegnap. Egy fiatal, csak 25. esztendő, feleséges gyermekes, szabó-mesterembert kivittek a' mezőre, 's felakasztották. Az ember rossz-

szul gazdálkodván, sok adósságot tsinált. Legtöbbel tartozott két aszszonyszemélynek, a' kiknek dolgozott is, kik mind ketten, az egygyik mint szakátsaszszony, a' másik mint szobaleány, egy 94 esztendő, világtalan, és csak nem a' többérzékenységeitől is egészen megfosztatott úrnál szolgáltak. A' szakátsné is 72 esztendő volt. A' szabó a' múlt Dec. 26-dikán éjjelre *Redoutba* hívta a' szobaleányt, de úgy intézte a' rendelést, hogy a' leány már estve 9 órakor elmenyen hazul, a' midőn ő az öreg úrnál megjelenni, a' szakátsné szeméit bekötni, a' magávaltehetetlen öreget pénztől megfosztani, 's azzal adóssait kifizetni akarta. Munkába is vette a' dolgot, 9 órakor álorztásan a' szakátsnénál megjelent, hanem, mint magamondja, belépésekor megfélemlert, 's az aszszony' szemét nem kötötte-be, hanem hozzá bemenvén álortzáját letette, velle beszédbe eredett, a' melyből szóval való czivodás lett, ő az aszszont az öklivel föbe tsapta, ez elszédült és elesett, ekkor a' szabó az aszszony' száját annak tulajdon keskenejével tele dugta 's a' torkába ledömözt költe, mind addig, míg, önnön vallástétele 's az Orvosok' azutánni ítélet-tétele szerint, azt ekképpen a' világból egészen kioltotta. Azután magához vette ezen aszszonynak 95, az ágyban fetregő elalélt öregnek pedig, tulajdon jelenlétében, 2469 forint és 56 krajtzár, pénzből, kövekből, 's fejrénmüből álló vagyonát: hanem már 27-dikben délbe' kézre került volt ő kegyelme az elvitt vagyonnal egygyütt, kivéven 95 forintokat, mellyekkel már egy kis adósságot kifizette vala.

Febr. 4-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzédulában 368 1/3 — forintot,
— egy Császári aranyért. — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
Febr. 5-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 365 — forintot,
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
Febr. 6-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 364 1/4 — forintot.
— egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — kr. adtak.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

B é t s.

Ő Cs. Kir. Felsége méltóztatott, Gróf *Fresnel* és *Marquis Sommariva* Feldmarschal-Lajtnánt Urakat, eddig való egyéb hivataljokban is meghagyván, Lovasság Generalisaivá; *Steininger*, Gróf *Lilienberg*, és *Gyurkovich* General-Major Urakat Feldmarschal-Lajtnántokká; a' *Colloredo* Wenzel gyalog Regimentjénél *Leimel's* a' Vincent könnyű lovasainál *Gallois* Oberster Urakat General-Majorokká nevezni; 's végre a' (Bavarus Király) Maximilian Dragnyos Regimentjétől Oberster Gróf *Schlottheim* urat, General-Majori characterrel és penzióval nyugodalomra botsátani.

A' *Hohenlohe Bartenstein* tulajdonos nélkül maradott gyalog Regimentjét *Marschall*, a' *Mervilléjét* *Greth*, a' 45-dik számú gyalog Regimentet *Heldenfeldi Mayer*, a' *Kollowrátét* *Palombini*, a' *Reiskyjét* *Mazzuchelli* Feldmarschal-Lajtnánt Uráknak adta, mint tulajdonosoknak, ő Cs. K. Felsége,

Ő Felsége Gróf *Beckers* General-Major Urat Császári Királyi Valóságos Kamarást, és Ő Császári Fő Herczégénél a' Palatinusnál Fő Udvari Mestert, mindeu Taxa nélkül Belső Titkos Tanácsossá nevezni méltóztatott.

Erdélyben a' Gróf *Haller Gábor* ő Exc. ja' feljebb lett emeltetése által megüresült *Provincialis Commissariusi* hivatalra, ugyan azon Nagy Fejedelemségbéli Fő Kormány-széki Tanácsos Báró *Branyitskai Josika János* Urat méltóztatott, az ő hasznos szolgálatai által szerzett érdemeit tekintvén, ki-nevezni ő Cs. K. Felsége.

A' mostani szűk idők miatt való keserves állapotban sok szép és követésre méltó példákat olvasunk a' közönséges levelekben arról, hogy melly nagy buzgósággal iparkodjanak némely főbb városaink a' köztök találtató szegénységnek tápláltatásán.

Magasztalással való említést érdemlenek ezek között most legközelebről is Béts, Posony, és Klagenfurt városaik.

A' *Bétsi* fő Kapitányság által egyebek közt a' *Lands trasse* nevű külső városi szegénység' előjárói is meghivattattak, hogy a' mint már erre *Leopold'* külső városa példát mutatott, a' helybéli egyéb tisztviselői karral egygyetértvén, találjanak módot a' köztök találtató szegénység' élelmének megszerzésére. Ezen meghivattatásnak ezek a' jó következesi lettek, hogy egy közönséges gyűjteményből 1841 fl. 17 kr, egy bálból, melly e' végre a' *Holdvilág* nevű szalában adatott 1126 fl. 26 kr., egy másod rendbéli gyűjteményből, melly különösen a' magokat jobban bíró gazdáknál tétetett, 16088 forintok folytak össze az előjárók' kezibe. Néhány jöltévők 21 ölfát és feles krumplit adtak kiosztás végett.

Posony városának nemes Magistratusa, mint ditséretes emlékezetű ősei az ilyen környülállások között tselekedtek, örömet a' város' magános kassájából kívánt volna gondoskodni kebelében lévő szegényeinek ezen a' télen való felsegíttetésekről: ha ez, az ellenséges beütesek, égések, árvizek 's egyéb szerentsétlenségek által úgy kiüresítette nem volna, hogy az elkerülhetetlen költségek is alig telnek ki belőle. Tehát azt tselekedte, hogy közönséges megegyezéssel, önként, interes nélkül való költséggyűjtemént nyitott a' városban lakó fő uraságok, előkelőbb 's gazdagabb polgárok között, a' végre, hogy a' begyülő summán gabonát vásároltasson össze, azt megöröltesse, 's gondját viseltetvén, majd akkor, midőn a' valóságos szükség magát mutatni fogja $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ vagy legfeljebb egész mázsánként, oly áron, mint maga előre felvásároltatta, a' szegényeknek eladassa. Ezen iparkodás annyival is inkább meg nem tsalta a' Magistratus reménségét; hogy ez maga, és tagjai is különkülön, minden inte-

res nélkül, egy kis tőkepénzt tévén össze, magok példaadások által buzdítottak másokat. Néhány napok alatt 39,308 V. Cz. forintokból álló tőkepénz gyűlt össze, mellyel 1561 Posonyi mérő gabona, és 100 mérő árpa vásároltatván össze, ezt az odavaló szekeresek részszerént ingyen részszerént kevés pénzért malomba hordották, a' polgári molnárak a' közönséges *vatyikóvat* (dézsával) való gabona vám helyet, mértéketes pénzbeli fizetésért megőrlötték, egy polgár a' maga gabonássába a' lisztet betöltetni engedte, némelly lakosok a' felvásárlás, zsákratötés, felrakás 's egyéb oda kívántató munkát véghez vittek, 's így tette a' közönséges erőnek ezen jó célra lett egygyesülése lehetőségessé, hogy már most az életet azon mérséklett árron lehessen adni a' szegénységnek, mellyen az előre össze vásároltatott. A' kiosztás Februáriusban kezdődött el, 's olly rendel foly, hogy az olyan szegény, a' ki efféle lisztet akar venni, szegénységéről való bizonyáglevelet kér a' maga fertálmesterétől, azt a' Magistratusnál az árvák' tisztségének beadja, ott a' kívánt lisztnek árrát, de a' melly egy mázsánál több nem lehet, leteszi, azért útásító czédulát kap, 's ennek előmutatása mellett, hetenként kétszer, úgymint hét-fün és tsötörtökön, a' lisztet kiveszi.

Grasalkovich Antal ő Hertzegsége 100 öl fát adott ugyantsak a' Posonyi szegénység' számára, 's azt az odavaló Plébánus és Kanonok Fő Tisztelendő *Straiter József* Ur által osztatta ki köztök.

Klagenfurtban (Karinthiában) két jó szívű polgárok egy meghívó levelet bocsátottak önnön aláírások alatt polgártársaikhoz, melly által arra indították őket; hogy az ott találtató szegényeknek felsegittetések végett formáljanak egy társaságot, a' melly levél mellé a' Gurki Ersek 's Kardinalis ő Eminentziájának is egy buzdító kegyes pásztori levele lévén foglaltatva, oly áldott következése lett az egygyesített buzgósággal való iparkodásnak, hogy a' jövő aratá-

sig hónaponként 2000 V. Cz. Forintok fordíthatnak a' szegényeknek tápláltatásokra, a' melyből Januarius' 12-dik napjától fogva 350 személyek, Februarius' 1-ső napjától fogva pedig 500 zan tápláltatnak *Rumford* levessel, melly következendő mérseklés szerént készül és adattatik nékiek. Egy személyre való egész portzió, kész leves, teszen egy *Bétsi* itzét, melly áll: $1\frac{1}{2}$ lot (lót) árpadarából, $2\frac{1}{2}$ lot egy vagy más hüvelykes veteményből, 2 lot kenyérből, $1\frac{3}{4}$ lot húsnymtatékból, $\frac{2}{5}$ lot zsirkol, $\frac{1}{2}$ lot petreselyem, murók, vagy egyéb veteménygyökérből, és 1 lot búzalisztből. Tsak a' húsnymtatéket, melly héten állal 100 fontra telik, adják ingyen az odavaló mészárosok; egyebet mindent kész pénzen vásárolnak össze az arra kirendeltetett gondviselők, még sem kerül egy egész portzió leves többé $8\frac{1}{3}$ krajtzárnál. A' Capucinus és Ursula klastromokban főzik 's osztják ki. — Melly követésre méltó szép példák ezek a' mostani környülállások között!!!

Elegyes dolgok.

Ha valamelly újságirórol valaha elmondani lehetett, hogy igazat jövendőlt, valóban elmondhatni ezt most egy Helvétus újságirórol, a' ki így szoll: A' *Spanyolok* és az *Amerikai* Egygyesült Státusok között való hadakozás, *vagy igen közel vagy igen messze van.*

Párisból a' mult December' végéről ilyen jelentést tesznek: Különös környülállás az mostanában, hogy mennél szűkebb ezen a' télen a' gabona, annál bővebbek az irások. Többnyire minden valamire való írók nyomtattnak, úgy hogy ellehet mondani: *mennél nagyobb a' szükség, annál oltsóbb a' Tanáts.* Stáel Aszszonyságnak a' Frantzia Revolutziórol 's Atya' Necker' igazgatása' historiájáról való munkája 3 kötet lesz. A' nyomtatótól kézírásáért 40,000 frankot kíván, azt a' just is azomban, hogy Londonban azt még egyszer eladassa, magának kikötven.